

---

# ARTYKUŁY

---

„Studia Pastoralne” 2017, nr 13, s. 13–26

**Bogdan Giemza SDS**

Papieski Wydział Teologiczny we Wrocławiu

Instytut Teologii Pastoralnej

## W DRODZE KU SYNODOWI BISKUPÓW O MŁODZIEŻY

*Kościele mój  
Nie chcę ci ciążyć  
gwałtownością słów  
mędrkowaniem próżnym  
plotkarstwem wzgardliwym  
lub spojrzeniem krzywym  
pod adresem twoich kulejących sług  
Tyś jest mi Matką  
a matkę szanuję  
i z bólem spoglądam  
kiedy kaszle chora  
albo pada z nóg*

ks. Jan Smolec, „Kościele mój”<sup>1</sup>

### WPROWADZENIE

Na samym początku chcę zaznaczyć, że słowa cytowanego wiersza charakteryzują sposób mojego podejścia do podejmowanej w niniejszym artykule problematyki.

---

<sup>1</sup> J. Smolec, *Wiersze. Wyjście z Jerycha*, Katowice 1989, s. 30–31.

Dnia 6 października 2016 roku, czyli w trakcie trwania XIV Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów, poświęconego powołaniu i misji rodziny w Kościele i świecie współczesnym, Radio Watykańskie i „L'Osservatore Romano” podały komunikat Sekretariatu Generalnego Synodu Biskupów o decyzji papieża Franciszka dotyczącej kolejnego spotkania tej instytucji watykańskiej. Papież zapowiedział zwołanie XV Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów na październik 2018 roku. Ma być ono poświęcone młodzi, a jego temat będzie brzmiał: „Młódzież, wiara i rozeznanie powołania”. Papież podjął taką decyzję – zgodnie z przyjętym zwyczajem – po zasięgnięciu opinii krajowych konferencji episkopatów, katolickich Kościołów wschodnich oraz Międzynarodowej Unii Przełożonych Generalnych zakonów męskich, a także po wysłuchaniu sugestii ojców ostatniego zgromadzenia synodalnego i opinii Rady Sekretariatu Generalnego Synodu Biskupów.

Komunikat zwraca również uwagę, że synod ma być „wyrazem troski pasterskiej Kościoła o młodzież, nawiązuje do tego, co wyłoniło się podczas prac ostatnich zgromadzeń synodalnych o rodzinie i do treści posynodalnej adhortacji apostołskiej *Amoris laetitia*. Pragnie on towarzyszyć młodym w egzystencjalnej drodze do dojrzałości, aby poprzez proces rozeznania mogli odkryć swój projekt życia i realizować go z radością, otwierając się na spotkanie z Bogiem i ludźmi oraz czynnie uczestnicząc w budowaniu Kościoła i społeczeństwa”<sup>2</sup>.

Z kolei 13 stycznia 2017 roku kard. Lorenzo Baldisseri, sekretarz generalny synodu, przedstawił *Dokument przygotowawczy XV Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów na temat: „Młódzież, wiara i rozeznanie powołania”*<sup>3</sup>. Z okazji prezentacji tego dokumentu, z tą samą datą został opublikowany list papieża Franciszka do młodzieży świata<sup>4</sup>.

Poza informacjami<sup>5</sup> i krótkimi komentarzami o tych wydarzeniach w mediach katolickich, na razie brakuje w Polsce głębszych i merytorycznych dyskusji oraz opracowań. Co więcej, wspomniany dokument przygotowawczy nie został do chwili obecnej upubliczniony w języku polskim. Na stronie Konferencji

---

<sup>2</sup> Zob. *Młódzież, wiara i powołanie. Papież wybrał temat Synodu Biskupów w 2018 r.*, <http://www.osservatoreromano.va/pl/news/mlodziedz-wiara-i-powolanie> [dostęp: 17.01.2017]; *Synod Biskupów 2018: „Młódzież, wiara i rozeznanie powołania”*, [http://pl.radiovaticana.va/news/2016/10/06/synod\\_biskup%C3%B3w\\_2018\\_%E2%80%99Em%C5%82odzie%C5%BC\\_wiara\\_i\\_rozeznanie\\_powo%C5%82ania/1263284](http://pl.radiovaticana.va/news/2016/10/06/synod_biskup%C3%B3w_2018_%E2%80%99Em%C5%82odzie%C5%BC_wiara_i_rozeznanie_powo%C5%82ania/1263284) [dostęp: 22.02.2017].

<sup>3</sup> *Documento Preparatorio della XV Assemblea Generale Ordinaria del Sinodo dei Vescovi sul tema “I giovani, la fede e il discernimento vocazionale”, 13.01.2017*, <https://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2017/01/13/0021/00050.html#TED> [dostęp: 23.01.2017].

<sup>4</sup> Zob. Franciszek, *Lepszy świat budowany jest także dzięki wam. List do młodzieży świata*, „L'Osservatore Romano”, wydanie polskie 38 (2017) nr 1, s. 6.

<sup>5</sup> Chodzi głównie o relację Katolickiej Agencji Informacyjnej, którą powtórzyły różne redakcje i portale społecznościowe: *Papież zdecydował o temacie kolejnego synodu*, <http://m.deon.pl/religia/serwis-papieski/aktualnosci-papieskie/art,5257,papiez-zdecydowal-o-temacie-kolejnego-synodu.html> [dostęp: 14.01.2017].

Episkopatu Polski została opublikowana jedynie ankieta do tegoż dokumentu<sup>6</sup>. Na stronie watykańskiej jest on dostępny w językach: włoskim, francuskim, angielskim, niemieckim i hiszpańskim (zob. przypis 3)<sup>7</sup>. Dlatego słuszne się wydaje podjęcie refleksji nad przygotowaniem do zapowiedzianego synodu i pobudzenie do twórczej dyskusji. Niniejsze przedłożenie zostanie ujęte w trzech punktach. Najpierw zostanie zwrócona uwaga na znaczenie synodu biskupów w życiu Kościoła i aktualność problematyki młodzieży. Następnie zostanie omówiony wspomniany dokument przygotowawczy i dołączona do niego ankieta. Całość rozważań zamkną spostrzeżenia i uwagi krytyczne na kanwie poczynionej lektury i metodologii prac synodalnych.

### SYNOD O WYJĄTKOWEJ WADZE

Kardynał Gualtiero Bassetti, arcybiskup Perugii (Włochy), w swoim komentarzu podkreślił, że zapowiedziany synod będzie wyjątkowej wagi z dwóch co najmniej powodów<sup>8</sup>. Po pierwsze, samo spotkanie biskupów, mające taki charakter, nie jest owocem doraźnej mody kościelnej, ale „jest autentycznym rezultatem pewnego sposobu bycia Kościoła, wywodzącego się wprost z Soboru Watykańskiego II”. Należy podkreślić, że ruch synodalny w Kościele swymi początkami sięga pierwszych stuleci chrześcijaństwa, ale w późniejszych wiekach odgrywał coraz mniejszą rolę. Myśl o powrocie do tej formy troski Kościoła, jako wyrazu kolegalności biskupów, była podejmowana w pracach przygotowawczych i w czasie trwania Soboru Watykańskiego II. Zwieńczeniem tego procesu było motu proprio papieża Pawła VI *Apostolica sollicitudo* z 15 września 1965 roku. Dotychczas odbyło się czternaście zgromadzeń zwyczajnych synodu biskupów, trzy nadzwyczajne, dziewięć specjalnych i jedno partykularne (poświęcone Kościołowi lokalnemu) – łącznie dwadzieścia siedem spotkań<sup>9</sup>.

Drugi powód wielkiego znaczenia zapowiedzianego synodu to – według kard. Bassettiego – „dramatyczny paradoks naszych czasów: bulwersująca powierzchowność, z jaką mówi się o młodzieży”. Wskazuje on przy tym na cały świat reklamy i mody, w których dominuje kult młodości oraz na retorykę dominującą w polityce, w której powtarza się slogany, że „przyszłość należy do młodzieży” lub że „powinniśmy myśleć o przyszłości naszych dzieci”. W rzeczywistości jest to dalekie od faktycznych problemów młodych ludzi. Szansa synodu tkwi

<sup>6</sup> Ankieta z dokumentu przygotowawczego przed Synodem Biskupów nt. młodzieży, <http://episkopat.pl/ankieta-z-dokumentu-przygotowawczego-przed-synodem-biskupow-nt-mlodziezy/> [14.01.2017].

<sup>7</sup> Korzystałem z tekstu w języku niemieckim.

<sup>8</sup> G. Bassetti, *Zależy nam na tej młodzieży*, <http://www.opoka.org.pl/biblioteka/Z/ZE/or-201610-mlodziez.html> [dostęp: 22.02.2017].

<sup>9</sup> Szerzej na temat instytucji synodu zob. m.in.: T. Rozkrut, *Instytucja Synodu Biskupów w Kościele posoborowym (studium historyczno-prawne)*, Tarnów 2010.

w tym – uważa hierarcha – by faktycznie szukać sposobów i środków dotarcia do młodzieży, by duszpasterstwo Kościoła było blisko młodzieży i było podejmowane w mocy Jezusa Chrystusa. Chodzi o takie zasoby mądrości, którymi dysponuje Kościół. Bardzo klarownie wybrzmiało to we wspomnianym liście papieża Franciszka do młodzieży, w którym napisał on: „Chciałem, abyście byli w centrum uwagi, ponieważ zależy mi na was”<sup>10</sup>.

Dlatego nie tylko w rozważaniach ojców synodalnych, ale w codziennej posłudze pastoralnej Kościoła ważne jest poszukiwanie odpowiedzi na pytania: jakiego duszpasterstwa potrzebują dzisiaj młodzi i jakie istnieją pomysły na duszpasterstwo młodych? Przywołując myśl Jana Pawła II, że młodzież jest nadzieją i przyszłością Kościoła, należy zapytać: czy Kościół jest nadzieją młodych? Problem tkwi m.in. w tym, że dla młodych – jak zauważa ks. Krzysztof Pawlina, odwołując się do badań socjologicznych nad młodzieżą w Polsce – „Kościół jawi się im jako świat instytucji, i to instytucji nieprzyjaznej. Takiej instytucji się nie słucha, nie idzie za jej nauczaniem”<sup>11</sup>. Dlatego wielu wyznawców Chrystusa jest do pewnego stopnia zadowolonych, gdy nikt nie zadaje im pytań o wiarę.

## OGÓLNA PREZENTACJA DOKUMENTU PRZYGOTOWAWCZEGO

Dokument przygotowawczy, zaprezentowany 13 stycznia 2017 roku, nie ujmuje wszystkich zagadnień związanych z młodzieżą, lecz jest rodzajem „kompasu” – jak napisał papież w cytowanym liście – w dalszych pracach i ma pobudzić różne środowiska Kościoła do poszukiwań. Składa się on z wprowadzenia i zasadniczego korpusu liczącego trzy części oraz ankiety.

We wprowadzeniu czytamy, że głoszenie radości Ewangelii jest zasadniczą misją, którą Jezus powierzył swojemu Kościołowi. Tej problematyce poświęcony był synod o nowej ewangelizacji i adhortacja *Evangelii gaudium*, a także dwa synody o rodzinie i adhortacja *Amoris laetitia*. Już to wskazanie znamionuje dominujący wpływ nauczania papieża Franciszka, widoczny w całym dokumencie. Tym razem Kościół zwraca oczy ku młodym i kolejny synod ma być poświęcony tematowi: „Młodzież, wiara i rozeznanie powołania”. Dokument przygotowawczy jest skierowany do pasterzy Kościoła, Kościołów wschodnich, konferencji biskupów, dykasterii kurii rzymskiej i do różnych rodzin zakonnych. Rozpoczyna on fazę konsultacji przed synodem biskupów w 2018 roku. Podkreśla się, że również młodzież winna mieć możliwość udziału w przygotowaniach do synodu przez zadawanie pytań i zgłaszanie swoich uwag.

<sup>10</sup> Franciszek, *Lepszy świat budowany jest także dzięki wam...*, s. 6.

<sup>11</sup> K. Pawlina, *Ambicje i rozczarowania polskiej młodzieży u początku XXI wieku*, „Homo Dei” 78 (2009) nr 1, s. 34.

We wprowadzeniu proponuje się ponadto biblijną ikonę św. Jana Ewangelisty, umiłowanego ucznia, jako pewien model młodego człowieka odpowiadającego na wezwanie Jezusa.

Część pierwsza, zatytułowana „Młodzi we współczesnym świecie”, ma charakter socjologiczny i została ujęta w trzech punktach: (1) świat, który się zmienia; (2) nowe generacje; (3) wiara i powołanie. Autorzy dokumentu zaznaczają, że nie jest to pełna analiza społeczeństwa i świata. Odwołują się przy tym do metodologii zastosowanej przez papieża, który w encyklice *Laudato si'* napisał: „Najpierw dokonam krótkiego przeglądu różnych aspektów obecnego kryzysu ekologicznego, korzystając z najlepszych owoców badań naukowych, jakie są nam dziś dostępne, aby dotknęły nas one do głębi i stworzyły podstawę do rozważań natury etycznej i duchowej” (LS 15)<sup>12</sup>. Określenie „ludzie młodzi” odnosi się do osób w wieku 16–29 lat, przy czym warto podkreślić, że młodość jest etapem życia, a nie kategorią osób.

W opisie współczesnego świata zwraca się uwagę głównie na szybkość zachodzących zmian, nadto zmienność i niepewność. „Cele tych szybkich i ciągłych zmian – jak napisał papież Franciszek – niekoniecznie są zorientowane na dobro wspólne i ludzki rozwój, zrównoważony i integralny. Zmiana jest czymś pożądanym, ale budzi niepokój, kiedy prowadzi do degradacji świata i jakości życia znacznej części ludzkości” (LS 18). Odwołując się do cytowanej encykliki ekologicznej wskazuje się również na kulturę odrzucenia (zob. LS 20–22). Zauważa się także, że różne środki techniczne i zdobyte techniki, które oferują nieskończone możliwości, pozostawiają duży obszar smutku i samotności. Cytowany jest list apostolski *Misericordia et Misera* papieża Franciszka, który napisał: „W kulturze często zdominowanej przez technikę jest jakby coraz więcej różnych form smutku i samotności, w które popadają ludzie, także wielu młodych” (MM 3)<sup>13</sup>. Z kolei wielokulturowość i wielowyznaniowość dzisiejszego społeczeństwa są wyzwaniem i szansą dla wszystkich ludzi i wymagają kultury słuchania, szacunku oraz dialogu.

Próbując scharakteryzować świat współczesnej młodzieży, zwraca się uwagę, że jest on zasadniczo różny od tego, w jakim żyli rodzice. Odwołując się do międzynarodowych badań (nie wskazuje się, co to za badania), wyróżnia się następujące cechy warunkujące życie młodzieży: członkostwo i uczestnictwo (chęć udziału w działaniach, a nie tylko bierne przyjmowanie); potrzeba personalnych i instytucjonalnych punktów odniesienia (rodzice, rówieśnicy); świat wirtualny (dominujący, ale stawiający wyzwania dla duszpasterstwa).

W trzecim punkcie opisu socjologicznego wskazuje się, że społeczeństwo charakteryzujące się zmiennością i tymczasowością utrudnia przejście młodzieży do etapu wieku dorosłego. Zwraca się przy tym uwagę na trudności ze

<sup>12</sup> Franciszek, Encyklika *Laudato si'* (2015).

<sup>13</sup> Franciszek, List apostolski *Misericordia et Misera* (2016).

znalezieniem pracy, niemożność przewidzenia własnej przyszłości, a doświadczenia dorosłych stają się często w takim klimacie bezużyteczne. W takim kontekście ważne staje się promowanie osobistych zdolności, stwarzanie udziału młodzieży w projektach, by mogli działać.

Główna – druga – część dokumentu nosi tytuł: „Wiara, rozeznanie, powołanie”. Temat ten został ujęty w czterech punktach: (1) wiara i powołanie; (2) dar rozeznania; (3) drogi powołania i misji; (4) towarzyszenie. We wprowadzeniu do tego fragmentu dokumentu podkreśla się, że poprzez synod Kościoła pragnie powtórzyć swoje życzenie, aby spotkać każdego młodego człowieka bez wyjątku i towarzyszyć mu. Przypomina się, że Kościół, począwszy od pasterzy, jest wezwany do towarzyszenia młodzieży w duchu wskazanym przez papieża Franciszka w jego homilii na inaugurację pontyfikatu w dniu 19 marca 2013 roku. Powiedział on wtedy m.in.: „Troszczenie się, strzeżenie wymaga, by było ono przeżywane z wrażliwością. W Ewangeliach św. Józef jawi się jako człowiek silny, mężny, pracujący, ale w jego charakterze pojawia się wielka wrażliwość, która nie jest cechą człowieka słabego – wręcz przeciwnie – oznacza siłę ducha i zdolność do zwrócenia uwagi, współczucia, prawdziwej otwartości na bliźniego, miłości. Nie powinniśmy bać się dobroci, czułości!”<sup>14</sup>.

Opisując wzajemną relację wiary i powołania, podkreśla się, że jest ona źródłem rozpoznania powołania. Jak napisał Franciszek w encyklice *Lumen fidei*, „wiara nie tylko patrzy na Jezusa, ale patrzy z punktu widzenia Jezusa, Jego oczami: jest uczestnictwem w Jego sposobie patrzenia” (LF 18)<sup>15</sup>. Zwraca się dalej uwagę, że wiara nie oddala od rzeczywistości (LF 18), ale „pozwala ona odkryć wielkie wezwanie, powołanie do miłości, i daje pewność, że ta miłość jest godna zaufania, że warto się jej powierzyć, ponieważ jej fundamentem jest wierność Boga, mocniejsza od wszystkich naszych słabości” (LF 53). Powinna ona rozświetlać wszystkie sprawy społeczne i pomagać w budowaniu braterskości między ludźmi (LF 54). Miejszem dialogu wiary człowieka z Bogiem jest sumienie. Przywołana jest wypowiedź soborowa z Konstytucji duszpasterskiej o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes*: „Sumienie jest najtajniejszym ośrodkiem i sanktuarium człowieka, gdzie przebywa on sam z Bogiem, którego głos w jego wnętrzu rozbrzmiewa” (KDK 16).

W drugim punkcie zasadniczej części dokumentu jest opisany proces duchowego rozeznawania. Jest to klasyczny terminem w tradycji Kościoła. W omawianym kontekście chodzi o rozeznanie powołania przez człowieka – do czego Bóg wzywa: do małżeństwa, kapłaństwa czy do życia zakonnego? Proces rozeznania jest scharakteryzowany przez odwołanie się do adhortacji papieża Franciszka *Evangelii gaudium*, w której czytamy: „Stosowne jest wyjaśnienie tego, co może

<sup>14</sup> Franciszek, *Bądźmy „opiekunami” stworzenia*, „L'Osservatore Romano”, wydanie polskie 34 (2013) nr 5, s. 19.

<sup>15</sup> Tenże, Encyklika *Lumen fidei* (2013).

być owocem Królestwa, a także tego, co sprzeciwia się Bożym zamiarom. Wiąże się z tym nie tylko uznanie oraz interpretowanie poruszeń dobrego ducha i złego ducha, lecz – i to jest decydujące – wybranie poruszeń dobrego ducha i odrzucenie pochodzących od ducha złego” (EG 51)<sup>16</sup>. Można to ująć w trzech słowach: rozpoznać, interpretować i decydować. Opisując kolejne etapy rozeznawania, dokument posiłkuje się nauczaniem papieża – zwłaszcza zawartym w adhortacjach *Amoris laetitia* i *Evangelii gaudium* – zwracając uwagę na znaczenie słowa Bożego, ale także na świat uczuć. „Właściwością wszystkich istot żyjących jest dążenie do czegoś innego, a skłonność ta ma zawsze podstawowe znaki emocjonalne: przyjemność lub ból, radość lub smutek, czułość lub strach. Są to zasadnicze przesłanki aktywności psychologicznej. Człowiek to istota z tej ziemi, a wszystko, co czyni i czego poszukuje, pełne jest namiętności” (AL 143)<sup>17</sup>.

Decyzja nie kończy procesu rozeznawania powołania, ale rozpoczyna długi proces jego realizacji. Ważne jest przy tym, by nie stawiać siebie w centrum, bo nie chodzi o samorealizację, ale dar z siebie dla Jezusa. Nie bez znaczenia w procesie osobistego i intymnego dialogu młodego człowieka z Bogiem jest towarzyszenie duchowe, pomoc kierownika duchowego, który wskazuje na Boga. Nie może on jednak wyręczać tej osoby w pielęgnowaniu osobistej więzi z Bogiem.

Trzecia część omawianego dokumentu przygotowawczego jest zatytułowana: „Działania duszpasterskie” i zawiera pięć punktów: (1) z młodymi w drodze; (2) podmioty; (3) miejsca; (4) środki; (5) Maryja z Nazaretu. We wprowadzeniu uznaje się wzajemne powiązania między duszpasterstwem młodzieży a duszpasterstwem powołań – z całą świadomością istniejących różnic.

Podkreślono w tym fragmencie rozważań, że towarzyszenie młodym wymaga wyjścia z utartych schematów duszpasterstwa Kościoła, bowiem chęć bycia z młodymi prowadzi czasami na drogi nieprzewidywalne, z dala od sprawdzonych miejsc życia wspólnot chrześcijańskich. Chodzi więc o uczenie się stylu Jezusa, o czym mówił papież Franciszek w przemówieniu do uczestników konferencji poświęconej duszpasterstwu powołaniowemu w dniu 21 października 2016 roku: „Duszpasterstwo powołań – to nauczyć się stylu Jezusa, który przechodzi przez miejsca codziennego życia, zatrzymuje się bez pośpiechu i patrząc na braci z miłosierdziem, prowadzi ich do spotkania z Bogiem Ojcem”<sup>18</sup>.

Przeciwieństwem chodzenia utartymi drogami i kurczowego trzymania się znajomych już rozwiązań jest kreatywność. Dokument odwołuje się do adhortacji *Evangelii gaudium*: „Duszpasterstwo w kluczu misyjnym wymaga rezygnacji z wygodnego kryterium duszpasterskiego, że «zawsze się tak robiło». Zachęcam wszystkich do śmiałości i kreatywności w tym zadaniu przemyslenia

<sup>16</sup> Tenże, Adhortacja apostolska *Evangelii gaudium. O głoszeniu Ewangelii we współczesnym świecie* (2013).

<sup>17</sup> Tenże, Adhortacja apostolska *Amoris laetitia. O miłości w rodzinie* (2016).

<sup>18</sup> Tenże, *Duszpasterstwo powołaniowe to uczenie się stylu Jezusa*, „L'Osservatore Romano”, wydanie polskie 37 (2016) nr 11, s. 27.

na nowo celów, stylu i metod ewangelizacyjnych swojej wspólnoty” (EG 33). Proponuje się organizowanie duszpasterstwa młodych i duszpasterstwa powołaniowego w oparciu o trzy kroki: wyjść, zobaczyć, powołać. Papież Franciszek mówił o nich w cytowanym przemówieniu, poświęconym duszpasterstwu powołaniowemu<sup>19</sup>.

Podmiotami tak rozumianej działalności duszpasterskiej są w pierwszej kolejności młodzi ludzie, następnie opiekunowie – dorośli, rodzice, pasterze Kościoła, nauczyciele i wychowawcy. Osoby te winny cieszyć się autorytetem, wyraźną tożsamością ludzką, odpowiednią jakością życia duchowego, solidną przynależnością kościelną i żywą pasją wychowawczą.

Dokument wymienia następnie miejsca działań duszpasterskich Kościoła, którymi są: codzienne życie oraz specyficzne obszary duszpasterskie, a wśród nich: Światowe Dni Młodzieży, wydarzenia diecezjalne, parafie, oratoria, uniwersytety, szkoły katolickie, wolontariat, działalność społeczna, ośrodki duchowości, doświadczenia misyjne, pielgrzymki, pobożność ludowa, a wreszcie „cyfrowy świat”, który niesie ze sobą nowe możliwości, ale też przynosi nowe zagrożenia.

Z kolei wśród środków duszpasterstwa zwraca się uwagę na język duszpasterstwa, wychowanie, ciszę, kontemplację i modlitwę. Podkreśla się przy tym, że między językiem kościelnym a językiem młodzieży jest coraz większy dystans, który trudno pokonać. Szansą na przezwyciężenie tych barier jest sport i muzyka. Istotne jest również, aby w społeczeństwie, nieustannie poddawanych tak wielu bodźcom, pokazać młodzieży wartość ciszy, kontemplacji i refleksji. Chodzi o pielęgnowanie dialogu z Bogiem i Jego słowem zawartym na kartach Pisma Świętego. Tu szczególną rolę ma do spełnienia praktyka *lectio divina*.

Trzecia część dokumentu przygotowawczego kończy się zawierzeniem Maryi drogi, na której Kościół zadaje pytanie: jak powinien towarzyszyć młodzieży? Każdy młody człowiek może w Maryi odkryć postawę słuchacza, szukającego i wypełniającego wolę Boga.

Do dokumentu dołączona jest ankieta, złożona z trzech części. Pierwsza odnosi się do danych statystycznych, takich jak: liczba mieszkańców w danym kraju, wskaźnik urodzin, liczba i odsetek ludzi młodych (16–29 lat). Druga część zawiera piętnaście pytań, podzielonych na trzy grupy: a) młodzież, Kościół i społeczeństwo, b) młodzieżowe duszpasterstwo powołań, c) osoby towarzyszące. Nowością jest to, że po piętnastu pytaniach ogólnych następują trzy pytania szczegółowe, odnoszące się do konkretnych regionów geograficznych (Afryka, Ameryka, Azja i Oceania, Europa), na które odpowiedzieć mają tylko ich mieszkańcy. Również trzecia część ankiety jest nowością. Zawiera prośbę, by podzielić się z całym Kościołem interesującymi doświadczeniami z różnych

<sup>19</sup> Tamże.

regionów świata odnoszącymi się do młodzieży, które mogą stać się pomocne dla wszystkich.

„Aby ułatwić tę pracę i uczynić ją znośniejszą – czytamy w ankiecie – poszczególne organa proszone są o posłanie w odpowiedzi jednej strony danych, siedem–osiem stron dotyczących odczytania sytuacji, jedną stronę dla każdego z trzech doświadczeń, którymi można się podzielić z innymi”<sup>20</sup>. Na podstawie odpowiedzi otrzymanych w ankietach zostanie zredagowany dokument, zwany *Instrumentum laboris*, który otrzymają uczestnicy XV Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów.

### CO DALEJ? NIEKTÓRE UWAGI DOTYCZĄCE DOKUMENTU PRZYGOTOWAWCZEGO I METODOLOGII PRAC SYNODU

Jakie refleksje nasuwają się po lekturze omawianego dokumentu przygotowawczego? Jak wspomniałem we wstępie, na razie brak w Polsce obszerniejszych komentarzy do niego. Ukazały się jedynie informacje o zapowiedzi synodu, który ma się odbyć w październiku 2018 roku, oraz o ogłoszeniu wspomnianego dokumentu. Na łamach „Gościa Niedzielnego” został opublikowany krótki tekst Georga Weigla pt. *Synod – po raz kolejny*<sup>21</sup>. Jest to prawie dosłowny przedruk z „First Things”<sup>22</sup>. Autor bardzo krytycznie odnosi się do zaprezentowanego dokumentu. I trudno się z jego spostrzeżeniami nie zgodzić. Zostaną one przywołane. Zwięzłe omówienie dokumentu i pewne uwagi poczynił również ks. Tomasz Jaklewicz w artykule: *Franciszek do młodych: „Zależy mi na was”*<sup>23</sup>.

Należy najpierw dostrzec nowość, jaką stanowi cytowany list papieża Franciszka do młodzieży, ogłoszony w dniu 13 stycznia 2017 roku. Czytamy w nim m.in.: „Również Kościół pragnie słuchać waszego głosu, waszej wrażliwości, waszej wiary; a nawet waszych wątpliwości i waszej krytyki. Sprawcie, aby wasze wołanie było słyszalne, niech rozbrzmiewa we wspólnotach i niech dotrze do waszych duszpasterzy”. Papież odwołuje się do reguły benedyktyńskiej, w której św. Benedykt zalecał opatom, aby przed podjęciem ważnej decyzji pytali o zdanie także młodych<sup>24</sup>.

Z tym wiąże się druga nowość – zaproszenie młodzieży do bezpośredniego włączenia się w przygotowanie synodu. Stolica Apostolska ma uruchomić specjalną stronę internetową ([www.sinodogiovani.va](http://www.sinodogiovani.va)) służącą konsultacjom

<sup>20</sup> Ankieta z dokumentu przygotowawczego przed Synodem Biskupów nt. młodzieży.

<sup>21</sup> G. Weigel, *Synod – po raz kolejny*, „Gość Niedzielnny” 94 (2017) nr 6, s. 7.

<sup>22</sup> Tenże, *SYNOD-TALK, AGAIN*, <https://www.firstthings.com/web-exclusives/2017/02/synod-talk-again> [dostęp: 12.02.2017].

<sup>23</sup> T. Jaklewicz, *Franciszek do młodych: „Zależy mi na was”*, „Gość Niedzielnny” 94 (2017) nr 3, s. 4–5.

<sup>24</sup> Franciszek, *Lepszy świat budowany jest także dzięki wam...*, s. 6.

z młodzieżą. Obok ankiet nadesłanych przez hierarchów, wypowiedzi młodzieży mają się stać podstawą prac synodu.

Krytycznie do tego pomysłu odnosi się ks. T. Jaklewicz. Pisze on: „Czym innym jest wywiadówka, czyli spotkanie nauczycieli i rodziców, a czym innym są zajęcia szkolne. Synod ma być, jak rozumiem, wywiadówką, naradą «wychowawców w wierze», zatroskanych o to, jak dziś młodym głosić Ewangelię. Owszem, aby dotrzeć do młodych, trzeba ich dobrze znać, rozumieć, kochać. Czy da się to zrobić przez ankiety czy internet? Czy nie jest to działanie wizerunkowe, pachnące «światowością», przed którą papież tak mocno ostrzega Kościół?»<sup>25</sup>. Już doświadczenie sondażu wśród wiernych w Szwajcarii, przed synodem biskupów poświęconym rodzinie, pokazało, że może to być błędny kierunek. Jak informowała wówczas Katolicka Agencja Informacyjna, z odpowiedzi, jakich udzieliło sześć tysięcy szwajcarskich katolików, którzy wypełnili kwestionariusz, wynika, że Święta Rodzina jest wzorcem zbyt odległym od ich osobistego doświadczenia. Nie uznają oni również wartości absolutnej nierozwiązywalności węzła małżeńskiego, opowiadają się za błogosławieniem jednopłciowych związków partnerskich. To tylko niektóre konkluzje<sup>26</sup>. Jak wielokrotnie podkreślał papież Benedykt XVI, prawd wiary nie ustala się przez głosowanie i sondaże. Ponadto nie bierze się tutaj pod uwagę działalności hackerów i toczącej się wojny informacyjnej. Skoro usiłuje się wpłynąć na ważne wydarzenia polityczne, wykorzystując do tego nowoczesne środki komunikacji, to czyż nie może tak być w przypadku Kościoła?

Należy zauważyć, że proponowana metodologia prac synodu jest podobna do tej, jaka charakteryzowała prace synodu o rodzinie, który odbył się w dwóch etapach w 2014 i 2015 roku. Jak zauważa ks. Robert Skrzypczak w swoim krytycznym komentarzu po tymże synodzie, jest to procedura preferowana przez papieża Franciszka, inna niż ta, do której przywykliśmy. Nie jest to metoda dedukcyjna, ale indukcyjna, wychodząca od ludzkiego doświadczenia<sup>27</sup>. Jest ona charakterystyczna dla teologii wyzwolenia. Takie podejście widać w omawianym dokumencie przygotowawczym, w którym punktem wyjścia uczyniono analizę socjologiczną (część pierwsza). George Weigel wprost pisze o „socjologizowaniu” w „stylu, który znamy z *Instrumentum laboris* na synod w 2015 roku. Dokument pogrąży się w jałowych, rozwlekłych dyskusjach na temat «Szybko zmieniającego się świata», «Nowych generacji», «Młodych i wyborów» itd.”<sup>28</sup>. Można do tego dodać, że prezentowane analizy socjologiczne są szczytkowe. Autorzy

<sup>25</sup> T. Jaklewicz, *Franciszek do młodych...*, s. 5.

<sup>26</sup> *Katolicy szwajcarscy: Święta Rodzina nie jest dziś wzorem*, <http://gosc.pl/doc/2470674.Katolicy-szwajcarscy-Swieta-Rodzina-nie-jest-dzis-wzorem> [dostęp: 08.05.2015].

<sup>27</sup> R. Skrzypczak, *Magisterium po obniżonej cenie? Teologiczne obawy na marginesie synodu poświęconego rodzinie*, „Warszawskie Studia Teologiczne” 28 (2015) nr 3, s. 68.

<sup>28</sup> G. Weigel, *Synod – po raz kolejny...*, s. 7.

odwołują się do międzynarodowych badań, ale nie wiadomo, o jakie i przez kogo prowadzone badania chodzi.

Jak wspomniano, lektura omawianego dokumentu pozwala na stwierdzenie, iż jest w nim bardzo mocno widoczny styl nauczania papieża Franciszka. Odnosi się to także do wskazanych i cytowanych bezpośrednio lub pośrednio źródeł. Jego nauczanie jest przywoływane osiemnaście razy: encyklika *Laudato si'* (pięć razy), adhortacja *Evangelii gaudium* i *Lumen fidei* (po trzy razy), adhortacja *Amoris laetitia* i przemówienie do uczestników konferencji poświęconej duszpasterstwu powołaniowemu w dniu 21 października 2016 roku (po dwa razy) oraz homilia na inaugurację pontyfikatu w dniu 19 marca 2013 roku, przemówienie wygłoszone w rzymskim akademiku „Villa Nazareth” z 18 czerwca 2016 roku i list apostolski *Misericordia et Misera* (po jednym razie).

Są tylko trzy odniesienia do innych dokumentów z bogatego nauczania Kościoła: jedno do Konstytucji duszpasterskiej o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes*; jedno do orędzia do młodych z 8 grudnia 1965 roku, które skierowano na zakończenie Soboru Watykańskiego II oraz jedno z listu Benedykta XVI do miasta i diecezji Rzymu z 21 stycznia 2008 roku. Zastanawiające jest, że ani razu nie jest cytowany Jan Paweł II! Można w tym miejscu przywołać słowa abpa Henryka Hosera z jego wywiadu po nadzwyczajnym synodzie biskupów na temat rodziny w 2014 roku: „Powiem brutalnie: Kościół zdradził Jana Pawła II. Nie Kościół jako oblubienica Chrystusa, Kościół naszego Credo, bo Jan Paweł II był wyrazem, głosem autentycznego Kościoła, ale praktyka duszpasterska zdradziła Jana Pawła II”<sup>29</sup>. Odnosząc się do braku odwołania się do nauczania naszego Rodaka, George Weigel tak pisze: „Dziwne jest to, że kompletnie ignoruje się współczesnego świętego, który był potężnym magnesem przyciągającym do Kościoła młodych ludzi – Jana Pawła II”. Mówi ponadto, że wielokrotnie pytano go, dlaczego Papież Polak był idolem młodzieży. I wskazuje na dwa powody: po pierwsze, wierzył on w to, co głosił, i żył tym, co głosił, a po drugie, stawiał młodym wysokie wymagania. „Jan Paweł II nie godził się na bycie «maskotką» pokolenia przyzwyczajonego, że im mówi się, jak są cudowni”, ale wzywał młodych, „aby przeżyli życie jako heroiczną przygodę”<sup>30</sup>.

We wprowadzeniu do omawianego w niniejszym artykule dokumentu robczego św. Jan Apostoł i Ewangelista zostaje wskazany jako ikona biblijna i wzór młodego człowieka, który odpowiedział na wezwanie do naśladowania Jezusa. Niestety, w całym dokumencie ani razu nie powraca się do tego modelu świętości i pójścia za Jezusem. Przypominają mi się rekolekcje, które przeżyłem jeszcze jako seminarzysta. Rekolekcjonista w pierwszej nauce zapowiedział, że całe rekolekcje będą o Najświętszym Sakramencie. „Wchodzimy do kaplicy

<sup>29</sup> A. Petrowa-Wasilewicz, J. Szymczak, *Abp Hoser: Kościół zdradził Jana Pawła II*, <http://www.deon.pl/religia/wiara-i-spolnoczenstwo/art,984,abp-hoser-kosciol-zdradzil-jana-pawla-ii.html> [dostęp: 04.03.2017].

<sup>30</sup> G. Weigel, *Synod – po raz kolejny...*, s. 7.

i widzimy czerwoną lampkę. Stop! Trzeba się zatrzymać”. I ani razu w kolejnych konferencjach nie nawiązał do zapowiedzianego tematu. Należy zauważyć, że Jan Paweł II w swoich dokumentach wielokrotnie pokazał, co znaczy uczynić motywem przewodnim jakąś postać biblijną lub wydarzenie biblijne. Wystarczy sięgnąć do encykliki *Veritatis splendor*, adhortacji o życiu konsekrowanym *Vita consecrata* czy listu apostołskiego do młodych całego świata *Parati semper*.

Trudno nie zauważyć też braku konsekwencji metodologicznej w dokumencie. Wielokrotnie podkreśla się w nim, że nie należy trzymać się utartych schematów duszpasterstwa, ale wyjść i szukać nowych rozwiązań, a tymczasem w części trzeciej pojawia się uwaga, że niekiedy w dziedzinie planowania duszpasterskiego pojawia się przestrzeń improwizacji – i trzeba się przed tym bronić.

Ksiądz T. Jaklewicz zwrócił uwagę, że w dokumencie nie ma w ogóle wzmianki, iż wszędzie na świecie Kościół traci młodych, chociaż wszystkie badania to pokazują. Wyraża przy tym nadzieję, że „to dopiero początek synodalnej drogi, więc, daj Boże, ta ważna diagnoza pojawi się na synodzie i nakłoni ojców synodalnych do zmierzenia się z trudną prawdą”<sup>31</sup>.

Zdaniem G. Weigla przygotowania do synodu w 2018 roku powinny pójść inną drogą. Wskazuje on na dwie pilne grupy zagadnień do podjęcia. Pierwsza dotyczy „relacji pełnego katolicyzmu do katolicyzmu w wersji light” i odpowiedzi na pytanie: „W jaki sposób Kościół może wezwać młodych ludzi, aby byli katolikami kontrkulturowymi?”. Druga grupa zagadnień dotyczy „rozeznawania powołania”, czyli ukazania konsekwentnego wyboru życia według rad ewangelicznych lub w małżeństwie<sup>32</sup>.

## ZAKOŃCZENIE

Ojciec święty Franciszek zapowiedział zwołanie na październik 2018 roku XV Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów, które ma być poświęcone młodzieży. Jego temat ma brzmieć: „Młodzież, wiara i rozeznanie powołania”. W dniu 13 stycznia 2017 roku został opublikowany przez sekretariat synodu tzw. dokument przygotowawczy oraz list papieża.

Rozważania zawarte w niniejszym artykule zostały ujęte w trzech punktach. W pierwszym, podkreślając znaczenie synodalności w życiu Kościoła, wskazano na aktualność problematyki młodzieży. W drugim został omówiony wspomniany wyżej dokument przygotowawczy (składa się on z wprowadzenia, zasadniczego korpusu liczącego trzy części oraz ankiety). Ma on być rodzajem „kompasu”, jak napisał papież w cytowanym liście, w dalszych pracach i ma pobudzić różne środowiska Kościoła do poszukiwań. W trzecim punkcie zostały sformułowane

<sup>31</sup> T. Jaklewicz, *Franciszek do młodych...*, s. 5.

<sup>32</sup> G. Weigel, *Synod – po raz kolejny...*, s. 7.

sposprzeżenia i uwagi krytyczne na kanwie poczynionej lektury. Wskazano na niektóre nowości w pracy synodalnej, na przykład zaproszenie młodzieży do włączenia się w prace za pośrednictwem strony internetowej czy też adresowanie pytań w ankiecie do określonych kontynentów świata. W uwagach krytycznych zwrócono uwagę na zaproponowaną metodologię prac synodalnych – podobną do tej, jaka charakteryzowała synod o rodzinie, który odbył się w dwóch etapach w 2014 i 2015 roku. Oby po synodzie poświęconym młodzieży nie było takiego zamętu, jaki panuje po synodzie poświęconym rodzinie oraz publikacji adhortacji *Amoris laetitia*.

## ON THE ROAD TO THE SYNOD OF BISHOPS DEDICATED TO YOUTH

### Summary

Pope Francis has announced that a synod of bishops dedicated to young people will take place in October 2018. The topic of the synod is” “Young people, faith and discerning of calling”. The article “On the way to the synod of bishops dedicated to young people” indicates the meaning of the proposed subject for the life of the Church. The analysis focuses primarily on the presentation of the Preparatory document announced 13th January 2017 by the Secretariat of synod. This document is to be a kind of a compass setting the further work and preparation for the synod. Some critical remarks have also been made concerning the proposed methodology of the synod proceedings, as well as concerning the Preparatory document.

**Słowa kluczowe:** Kościół, duszpasterstwo, synod biskupów, młodzież

**Keywords:** Church, pastoral ministry, synode of bishops, youth

### BIBLIOGRAFIA

- Ankieta z dokumentu przygotowawczego przed Synodem Biskupów nt. młodzieży*, <http://episkopat.pl/ankieta-z-dokumentu-przygotowawczego-przed-synodem-biskupow-nt-mlodziezy/> [dostęp: 14.01.2017].
- Bassetti G., *Zależy nam na tej młodzieży*, <http://www.opoka.org.pl/biblioteka/Z/ZE/or-201610-mlodziez.html> [dostęp: 22.02.2017].
- Documento Preparatorio della XV Assemblea Generale Ordinaria del Sinodo dei Vescovi sul tema “I giovani, la fede e il discernimento vocazionale”*, 13.01.2017, <https://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2017/01/13/0021/00050.html#TED> [dostęp: 23.01.2017].
- Franciszek, Adhortacja apostołska *Amoris laetitia. O miłości w rodzinie* (2016).
- Franciszek, *Duszpasterstwo powołaniowe to uczenie się stylu Jezusa*, „L'Osservatore Romano”, wydanie polskie 37 (2016) nr 11, s. 27–29.

- Franciszek, Adhortacja apostołska *Evangelii gaudium. O głoszeniu Ewangelii we współczesnym świecie* (2013).
- Franciszek, *Bądźmy „opiekunami” stworzenia*, „L'Osservatore Romano”, wydanie polskie 34 (2013) nr 5, s. 18–19.
- Franciszek, Encyklika *Laudato si'* (2015).
- Franciszek, Encyklika *Lumen fidei* (2013).
- Franciszek, *Lepszy świat budowany jest także dzięki wam. List do młodzieży świata*, „L'Osservatore Romano”, wydanie polskie 38 (2017) nr 1, s. 6.
- Franciszek, List apostołski *Misericordia et misera* (2016).
- Jaklewicz T., *Franciszek do młodych: „Zależy mi na was”*, „Gość Niedzielny” 94 (2017) nr 3, s. 4–5.
- Katolicy szwajcarscy: Święta Rodzina nie jest dziś wzorem*, <http://gosc.pl/doc/2470674>.  
Katolicy-szwajcarscy-Swieta-Rodzina-nie-jest-dzis-wzorem [dostęp: 08.05.2015].
- Młodzież, wiara i powołanie. Papież wybrał temat Synodu Biskupów w 2018 r.*, <http://www.osservatoreromano.va/pl/news/mlodziez-wiara-i-powolanie> [dostęp: 17.01.2017].
- Papież zdecydował o temacie kolejnego synodu*, <http://m.deon.pl/religia/serwis-papieski/aktualnosci-papieskie/art,5257,papiez-zdecydowal-o-temacie-kolejnego-synodu.html> [dostęp: 14.01.2017].
- Pawlina K., *Ambicje i rozczarowania polskiej młodzieży u początku XXI wieku*, „Homo Dei” 78 (2009) nr 1, s. 33–40.
- Petrowa-Wasilewicz A., Szymczak J., *Abp Hoser: Kościół zdradził Jana Pawła II*, <http://www.deon.pl/religia/wiara-i-spoleczenstwo/art,984,abp-hoser-kosciol-zdradzil-jana-pawla-ii.html> [dostęp: 04.03.2017].
- Rozkrut T., *Instytucja Synodu Biskupów w Kościele posoborowym (studium historyczno-prawne)*, Tarnów 2010.
- Skrzypczak R., *Magisterium po obniżonej cenie? Teologiczne obawy na marginesie synodu poświęconego rodzinie*, „Warszawskie Studia Teologiczne” 28 (2015) nr 3, s. 66–91.
- Synod Biskupów 2018: „Młodzież, wiara i rozeznanie powołania”*, [http://pl.radiovaticana.va/news/2016/10/06/synod\\_biskup%C3%B3w\\_2018\\_%E2%80%9Em%C5%82o-dzie%C5%BC\\_wiara\\_i\\_rozeznanie\\_powo%C5%82ania/1263284](http://pl.radiovaticana.va/news/2016/10/06/synod_biskup%C3%B3w_2018_%E2%80%9Em%C5%82o-dzie%C5%BC_wiara_i_rozeznanie_powo%C5%82ania/1263284) [dostęp: 22.02.2017].
- Weigel G., *Synod – po raz kolejny*, „Gość Niedzielny” 94 (2017) nr 6, s. 7.
- Weigel G., *SYNOD-TALK, AGAIN*, <https://www.firstthings.com/web-exclusives/2017/02/synod-talk-again> [dostęp: 12.02.2017].